

grammatical and particularly grammatical features as grammar processes are known to reflect the most essential part of the conceptual information. It would be natural to suppose the “inner tense” of the verb processes to mirror the dialectal unity of chronotypical continuity and sequence of the supra-linguistic phenomena being marked by the verb meanings.

Key words: *tense, inner tense, aspect, aspectuality, chronotypical philosophical approach, terminative/interminative features, aspectual situation.*

УДК 811.111'37'367.7

С. В. Когут

ПРИСЛІВНИКОВІ АУГМЕНТАТИВИ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У статті розглянуто специфіку прислівникових аугментативів крізь призму існуючих класифікацій прислівників у сучасній англійській мові. Установлено, що інваріантну сему збільшуваності передають не всі класи прислівників. Проведене дослідження засвідчило, що найбільш репрезентативними виразниками аугментативності є так звані емфасайзери (напр., indeed, really, definitely), максимайзери (absolutely, altogether, completely, entirely, extremely тощо) та бустери (badly, bitterly, deeply, enormously тощо), компонентна структура яких містить головний маркер аугментативності, тобто архісему ‘більше ніж’. Доведено, що перераховані класи прислівників знаходять безпосереднє відображення на шкалі, а тому переважно динамічні за своєю суттю. Як правило, найбільшу динаміку демонструють максимайзери, адже позначають крайню верхню точку шкали та вказують на граничний ступінь розгортання певної ситуації, наявності чи відсутності певних характеристик. У розмовній мові виявлено специфічне використання прийому редуплікації прикметників, контактне подвоєння яких за семантикою ідентичне вживанню словосполучень прислівника зі семою збільшуваності (найчастіше – бустера) та прикметника. Саме особливості сполучуваності прислівників та прикметників можна розглядати як перспективу подальших досліджень автора.

Ключові слова: *функціонально-семантичний простір аугментативності, прислівникові аугментативи, емфасайзери, максимайзери, бустери, редуплікація.*

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження прислівників як ключових виразників семантики градування має давню історію в англійському мовознавстві. Особливо ретельно розроблені класифікації цих лексичних одиниць, зокрема в працях Д. Болінджера [5], Д. Аллертонна [4], Х. Петерса [12], підкреслені їхні скалярні характеристики [7; 9, с. 111–117] та неоднорідність прислівників як частини мови [8, с. 71]. Відтак, зважаючи на відносно високу репрезентативність прислівників зі значенням збільшуваності серед загальної кількості аугментативів, вважаємо перспективним з'ясування місця прислівників із домінантною або другорядною семою аугментативності в розроблених типологіях прислівникових лексем.

Постановка проблеми. Аугментативність – відносно нове поняття в англістиці, тому в мовознавчих студіях висвітлено лише його окремі аспекти, які переважно стосуються виражального потенціалу морфем зі вказаною семою, дієслівних аугментативів, фразеологічних одиниць із аугментативним компонентом тощо.

Неоднозначність феномену аугментативності відображено в численних дефініціях. У широкому розумінні аугментативи – це слова зі значенням збільшення, які нерідко передають відтінки негативної оцінки, а саме згрубілості та зневажливості [2, с. 47]. Тракування аугментативності великою мірою зумовлене специфікою мови, яку досліджують. Так, у слов'янських і романських мовах значення збільшуваності передають здебільшого морфологічними засобами. У германських мовах, зокрема англійській, переважає лексичне вираження семи збільшуваності. Відтак на основі проведеного дослідження можемо дещо уточнити визначення аугментативів, подане вище. На нашу

думку, аугментативи – це також і лексеми, лексикографічне визначення яких містить універсальний семантичний компонент «більше».

Мета наукової розвідки – з'ясування місця прислівників у системі мовних виразників функціонально-семантичного простору аугментативності в сучасній англійській мові та визначення окремих класів прислівникових лексем із зазначеною архісемою. Текстові приклади відібрано з двох корпусів британського (British National Corpus – BNC) та американського (The Corpus of Contemporary American English – COCA) варіантів англійської мови.

Визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми. У своїх студіях прислівників, об'єднаних навколо ізоморфних функцій інтенсифікації та скалярності, Д. Болінджер виокремлює чотири класи таких лексем, а саме: бустери («boosters»), компромайзери («compromizers»), димінішери («diminishers») та мінімайзери («minimizers») [5, с. 17], напр.: бустер – *terribly*; компромайзери – *rather, fairly*; димінішер – *little*; мінімайзер – *a bit* тощо.

Д. Аллerton пропонує розмежовувати такі класи прислівників – бустери («boosters»), модератори («moderators»), димінішери («diminishers») та прислівники, що позначають практично нульовий ступінь відхилення вниз по шкалі («zeroizers») [4, с. 19]. Останній тип інтенсифікаторів відповідає мінімайзерам, а модератори – компромайзерам у Д. Болінджера.

Набагато ретельніше підходить до вирішення питання класифікації прислівників із підсилювальним значенням колектив авторів фундаментальної граматики англійської мови «A Comprehensive Grammar of the English Language», виокремлюючи дві основні групи лексем – емфасайзери («emphasizers») та інтенсифікатори («intensifiers»). Серед конститuentів першої групи – *actually, certainly, clearly, definitely, indeed, obviously, plainly, really, surely, for certain, for sure, of course; frankly, honestly, literally, simply, fairly, just* [6, с. 583]. Інтенсифікатори розпадаються на декілька дрібніших груп, а саме максимайзери («maximizers») та бустери («boosters»), об'єднані під назвою ампліфікатори («amplifiers»), та даунтонери («downtoners») – апроксиматори («approximators»), компромайзери («compromizers»), димінішери («diminishers») та мінімайзери («minimizers»). Останню класифікацію як найповнішу із трьох представлених візьмемо за основу під час розгляду функціонально-семантичного простору аугментативності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У з'ясуванні закономірностей функціонування аугментативів на рівні прислівників важливими видаються насамперед емфасайзери та інтенсифікатори, адже вони характеризують верхню (або праву) частину шкали. Зокрема, особливий інтерес викликають емфасайзери *indeed, definitely* та *really*, оскільки в поєднанні з прикметниками, як і бустери, передають ступеневість [6, с. 586]:

(1) *The concern of Asian contextual theologians about the hegemony of multinational corporations is **indeed** realistic (COCA; 2008 ACAD TheologStud);*

(2) *When Ellie went scarlet, because there was **definitely more than** a grain of truth in that statement, she laughed, not unkindly (BNC; HGY 2416);*

(3) *I thought it was **really very funny**, this long straggly black hair, he looked absolutely miserable (BNC; HVE 13).*

Ці три прислівники яскраво демонструють ситуацію, яку можна назвати другим тактом підсилення, що перебуває на межі з тавтологією. Це означає, що набір семантичних компонентів того чи того аугментатива вже містить сему збільшуваності, а такий випадок вживання аугментативів аналогічно до внутрішніх інтенсивів І. Шейгал [3] можна назвати «внутрішніми аугментативами». Наприклад, у реченні (1) і так чітко простежуємо реалістичність занепокоєння (*The concern... is ... realistic*), а *indeed* лише додає підсилення цим відчуттям, несучи очевидне комунікативне навантаження [10, с. 13], зокрема в цьому контексті – переконання. Аналіз прикладів (2) та (3) дає змогу зробити висновок про те, що лексеми *definitely* й *really* у своєму контекстуальному значенні відповідно прирівнюють до фраз «не просто гірше, а однозначно набагато гірше» та «не просто смішно, а справді дуже смішно». Окрім того, емфатичність лексеми *indeed* можна

підкреслити ще більше, використавши його в комбінації з інтенсифікатором *very* і, відповідно, ще раз його підсиливши:

(4) *This is **very good** news, Meredith. **Very good indeed** (COCA; 1996 FIC Bk: HerOwnRules).*

У проєкції на функціонально-семантичний простір аугментативності особливий інтерес викликає група максимайзерів, а саме: *absolutely, altogether, completely, entirely, extremely, fully, perfectly, quite, thoroughly, totally, utterly; in all respects; most* зі значенням підсилення. Цікаво, що в іншому переліку максимайзерів, поданих К. Парадіз, відсутня лексема *extremely*, адже авторка зараховує його до бустерів [11, с. 83]. Таку неоднозначність у класифікації цього прислівника можна виправдати, проаналізувавши його словникові дефініції. Наприклад, Оксфордський словник сучасної англійської мови тлумачить його як «*to a very high degree*» [13], а Вебстерський словник визначає його як «*in an extreme manner; to an extreme extent*», де лексема *extreme* зі свого боку означає «*existing in a very high degree; going to great or exaggerated lengths*» [14].

Як правило, максимайзери позначають крайню верхню точку шкали та вказують «на граничний ступінь відсутності – або, навпаки, вираженості – властивості, на граничну точку розвитку ситуації» [1, с. 141]:

(5) *It must have been like a drug to him because he sounded **completely** obsessed (BNC; CH1 1885);*

(6) *He has been so **utterly** dominant at Wimbledon the past five years, it wouldn't surprise anyone if he won this year's tournament without losing a set (COCA; 2008 NEWS SanFrancisco);*

(7) *Subscription to the list is **absolutely** free and there is no commercial exploitation or hidden costs (BNC; J1F 1756).*

Класифікація підсилювальних прислівників Р. Кверка та його колег містить також інші лексичні одиниці з первинною або вторинною семою аугментативності. Зокрема, до аугментативів зараховуємо всі прислівники під назвою «*бустери*», а саме *badly, bitterly, deeply, enormously, greatly, heartily, highly, intensely, severely, strongly, terribly, violently, a lot, by far* тощо, а також окремі віддієслівні прикметники, наприклад, *increasingly*. Останній актуалізує сему динамічної аугментативності, тоді як наведена група бустерів – статичної, тобто констатують високий ступінь вияву певної ознаки [6, с. 590]. Проілюструємо зазначений аспект вираження аугментативності прикладами:

(8) *We know from speaking to the prime minister's team that this was a **hugely** controversial decision even amongst his supporters (COCA; 2012 NPR_FreshAir);*

(9) *'Your daddy was **terribly** brave to stand up to them alone', said Cheryl, in awe (BNC; B0B 1941);*

(10) *However, progress has been slow, and climate change adaptation has necessarily become an **increasingly** prominent international policy agenda item (COCA; 2012 Environmental Health Perspectives).*

Цікавим способом вираження аугментативності в прислівниках є лексеми *far, still, ever, all* та *even*, які за варіативного розміщення в реченні реалізують сему 'поступового нарощення', 'все більше / сильніше':

(11) *Cheerful little odds and ends arranged with flair can often make a room seem **far** more interesting than much grander collections (BNC; HGW 892);*

(12) *He was a most handsome young man, and this early morning he was made **even** more attractive by his expression of pure happiness (BNC; CMP 120);*

(13) *She could see beyond the snapshots, and feel the gradual destruction of little Herman's personality as his mother became ever more dominant, **ever more** demanding (BNC; CH0 688);*

(14) *This high incidence of viral infection is perhaps **all the more** surprising since there has not been a great deal of flu around this winter so far, and many sufferers no doubt believed that they were going to escape altogether (BNC; K5E 317);*

(15) *It is hard work to sort out facts from a lot of woolly detail, worse still if the main word is forgotten in mid-stream (BNC; C9R 2748).*

Здійснений аналіз ілюстративної бази виразників семантики аугментативності виявив цікаву модель текстового функціонування прислівників з відсутньою, на перший погляд, семою збільшуваності. Така модель передбачає редуплікацію (рідко – триразове повторення) відповідного прислівника.

Згідно з критерієм дистрибутивності традиційно розглядають контактний та дистантний повтор, адже в тексті синтаксичний повтор не завжди характеризують послідовним розташуванням редуплікантів. Контактний повтор представлено безсполучниковим подвоєнням певної словоформи (приклади 16 та 17), що притаманно передовсім усному мовленню, або ж подвоєнням зі сполучником *and* (три, чотири і більше компонентів трапляються рідко). Загальне призначення такого повтору – інтенсифікація властивості, позначуваної редуплікантом. У випадку з редуплікацією прислівників йдеться виключно про контактний повтор, до того ж не всі класи прислівників, наведені вище, можуть бути залучені. Зокрема, доволі типовою є редуплікація бустера *very*, семантичне «розкодовування» якого врешті підводить нас до його ототожнення з максимайзером (чи бустером – за іншою класифікацією) *extremely*.

(16) *She began to wonder if the relationship was not, very very slowly, dying a natural death, and whether it would not be sensible to terminate it quickly (BNC; ANY 761);*

(17) *He was very cold, very hungry, and very very tired (BNC; FP5 645).*

Цікаво, що схожу семантичну спорідненість демонструють й окремі редупліковані прикметники. У такому разі перший компонент повтору (формально – прикметник) теж можна вважати взаємозамінним із прислівником *extremely*. Наприклад,

(18) *In my teens I had lived precariously on the lip of first class rugby by virtue of knowing every trick in the canon, evil and otherwise, by being a bad bad loser (BNC; CL2 400) (bad bad = extremely bad);*

(19) *It's very nice nice of you! (BNC; KDE 545) (nice nice = extremely nice, яке підсилене ще й бустером very).*

Висновки дослідження та перспективи подальших розвідок. Отже, розглядаючи репрезентацію функціонально-семантичного простору аугментативності сучасної англійської мови на рівні прислівників, можна зробити висновок, що інваріантну сему збільшуваності передають не всі класи прислівників. Відтак, найрепрезентативнішими виразниками аугментативності можуть вважатися емпасайзери, максимайзери та бустери, компонентна структура яких містить головний маркер аугментативності, тобто сему 'більше ніж'. У рамках окресленої проблематики перспективним є дослідження потенціалу сполучуваності зазначених прислівників із певними семантичними класами прикметників та порівняння специфіки отриманих результатів на базі двох корпусів, використаних у цій розвідці.

Список використаної літератури

1. Баранов А. Н. Путеводитель по дискурсивным словам русского языка / А. Н. Баранов, В. А. Плунгян, Е. В. Рахилина. – М. : Помовский и партнеры, 1993. – 208 с.
2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
3. Шейгал Е. И. Комбинаторика внутренних интенсификаторов / Е. И. Шейгал // Семантико-системные отношения в лексике германских и романских языков : [сб. статей]. – Волгоград : ВГПИ, 1981. – Вып. 11. – С. 30–38.
4. Allerton D. J. English Intensifiers and Their Idiosyncrasies / D. J. Allerton // Language Topics (essays in honour of Michael Halliday). – Vol. 2 / [ed. by R. Steele and T. Threadgold]. – Amsterdam : Benjamins, 1987. – P. 15–31.
5. Bolinger D. Degree Words / Dwight Bolinger. – The Hague : Mouton de Gruyter, 1972. – 173 p.
6. A Comprehensive Grammar of the English Language / [R. Quirk, S. Greenbaum, G. Leech, J. Svartvik]. – London-New York : Longman, 1991. – 1780 p.

7. Geurts B. At least et al. : The Semantics of Scalar Modifiers / Bart Geurts, Rick Nouwen // *Language*. – Sept. 2007. – Vol. 83, Issue 3. – P. 533–559.
8. Givón T. *English Grammar : A Function-based Introduction* / Talmy Givón. – Amsterdam (Phil.) : John Benjamins Publishing Company, 1993. – Vol. 1. – P. 71.
9. Leech G. *A Communicative Grammar of English* / Geoffrey Leech, Jan Svartvik. – London-New York : Longman, 1994. – P. 111–117.
10. Leech G. N. *Towards a Semantic Description of English* / G. N. Leech. – [2nd Ed.] – Bloomington : Indiana University Press, 1970. – P. 13.
11. Paradis C. *Degree Modifiers of Adjectives in Spoken British English* / Carita Paradis. – Lund : Lund University Press, 1997. – 192 p.
12. Peters H. *Die englischen Gradadverbien der Kategorie Booster* / Hans Peters. – Tübingen : Günter Narr Verlag, 1993. – 302 s.
13. Oxford Advanced Learner's Dictionary // <http://oald8.oxfordlearnersdictionaries.com>
14. Merriam-Webster Dictionary Online // <http://www.merriam-webster.com>

Одержано редакцією 22.01.14

Прийнято до публікації 17.02.14

С. В. Когут

Наречные аугментативы в современном английском языке

В статье рассмотрено специфику наречий-аугментативов сквозь призму существующих классификаций наречий в современном английском языке. Установлено, что инвариантную сему увеличительности передают не все классы наречий. Проведенное исследование засвидетельствовало, что самими репрезентативными выразителями аугментативности являются так называемые эмфасайзеры (напр., indeed, really, definitely), а также максимайзеры (absolutely, altogether, completely, entirely, extremely и т. д.) и бустеры (badly, bitterly, deeply, enormously и др.), компонентная структура которых содержит главный маркер аугментативности, то есть архисему 'больше, чем'. Доказано, что классы наречий, указанные выше, находят непосредственное отображение на шкале, а поэтому преимущественно являются динамичными по своей сути. Как правило, самую стремительную динамику демонстрируют максимайзеры, ведь они обозначают крайнюю верхнюю точку шкалы и указывают на граничную степень развития определенной ситуации, присутствия или отсутствия определенных характеристик. В разговорном языке обнаружено специфическое использование приема редупликации прилагательных, контактное удвоение которых по семантике идентично использованию словосочетаний наречия с семой увеличительности (чаще всего – бустера) и прилагательного. Именно особенности сочетаемости наречий и прилагательных рассматриваются как перспектива дальнейших исследований автора.

Ключевые слова: функционально-семантическое пространство аугментативности, наречия-аугментативы, эмфасайзеры, максимайзеры, бустеры, редупликация.

S. V. Kohut

Adverbial Augmentatives in Contemporary English

The article explores the specificity of adverbial augmentatives through the prism of existing classifications of adverbs in contemporary English. It has been established that the invariant seme of augmentativity is expressed not by all classes of adverbs. The research has confirmed that the so-called emphasers (e.g. indeed, really, definitely), maximizers (absolutely, altogether, completely, entirely, extremely, etc) as well as boosters (badly, bitterly, deeply, enormously, etc) are the most numerous representatives of augmentativity. The semantic structure of these adverbs contains the dominant marker of augmentativity, i.e. the archseme 'more than'. It has been proven that the abovementioned classes of adverbs can be reflected on a scale and, therefore, mostly turn out to be dynamic in their essence. As a rule, maximizers are the most dynamic adverbs, as they mark the upper point on the scale and signify extreme development of a certain situation, as well as the existence or absence of certain characteristics. The study of colloquial English has revealed specific usage of adjectival reduplication. Contact reduplication of adjectives seems to be semantically identical to phrases with an adverb containing the

seme of augmentativity (most often – a booster) and an adjective. The peculiarities of such collocations of adverbs and adjectives are viewed as the material for the author's further research.

Key words: *functional-semantic space of augmentativity, adverbial augmentatives, emphasizees, maximizers, boosters, reduplication.*

УДК 811.161.2'371

З. М. Денисенко

АВТОСЕМАНТІЯ І СИНСЕМАНТІЯ СМИСЛОВОЇ СТРУКТУРИ ІМЕННИКІВ ЗІ ЗНАЧЕННЯМ СУКУПНОСТІ

Статтю присвячено актуальній проблемі розмежування слів за їхніми абсолютивно-релятивними властивостями в сучасній мовознавчій науці. Цю проблему пов'язано з виявленням сполучувальних можливостей лексем у синтагматичному ряді словоформ, що найбільш повно виявляються в транспонованих у речення словосполученнях. Проаналізовано взаємодію лексики і граматики, що виявляється в автосемантичності / синсемантичності лексичних одиниць. Розглянуто автосемантію як здатність мовної одиниці виражати значення самостійно та синсемантію як обернений процес, тобто здатність мовної одиниці виражати значення лише в поєднанні з іншими мовними одиницями та на тлі контексту або ситуації. Простежено вплив семантичної структури іменників зі значенням сукупності на утворення синтаксично зв'язаних словосполучень. Іменники зі значенням сукупності однорідних предметів або речовини, об'єднання людей передбачають зв'язок із елементом, що конкретизує. Вони обов'язково сполучаються із залежними словами, що називають однорідні предмети, речовини або людей. У таких утвореннях семантично більш значимий пояснювальний іменник, головне слово лексично послаблене, що і є причиною його обов'язкового поширення. Синсемантію аналізованих іменників прогнозує їхня семантична структура, суттєвими семами якої є 'однорідність об'єктів', 'розташування їх поруч (разом)'. Унаслідок семантичних процесів під час семного варіювання значення слова такі іменники змінюють вид зв'язку, їхня сполучуваність з означальним елементом стає необов'язковою. Вони переходять до розряду іменників кількісної семантики.

Ключові слова: *автосемантія, синсемантія, релятивна семантика, синтаксично зв'язані словосполучення, іменники зі значенням сукупності, семантична структура слова, сема.*

Постановка проблеми. У дослідженнях останніх десятиліть зазначено, що семантика слова та його сполучувальні властивості взаємодіють. Обсяг і специфіка лексичного значення зумовлюють ту чи ту синтаксичну й лексичну сполучуваність, а лексичне значення відповідно виявляється на синтагматичній осі, тобто в конкретних лексичних і синтаксичних зв'язках (В. Гак, А. Грищенко, А. Загнітко, М. Кочерган, Т. Масицька, Ж. Соколовська, М. Степаненко, Н. Тарасова, Є. Шендельс та інші). Основною актуальною проблемою досліджень є не тільки вивчення синтаксичної сполучуваності, а й одержання даних про те, які ознаки слів зумовлюють їхню здатність граматично й семантично сполучатися з іншими словами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Між лексичним значенням слова і його синтаксичними можливостями існує тісний взаємозв'язок. Слово з багатоманітним значенням або відтінків значень живе тільки в реченні, тільки в синтаксичній структурі. Синтаксична модель розкриває зміст лексеми, уточнює його, надає слову звичайних відтінків, часом виявляє його нове вживання. Як головна властивість слова лексичне значення виявляється на синтаксичному рівні, воно є елементом змісту синтаксичної одиниці. Водночас слово також не пасивне. Іноді воно безпосередньо впливає навіть на структуру всього речення, а не тільки синтаксичне утворення іншого рівня – словосполучення [13, с. 88].

Дослідження проблем взаємодії лексики й граматики тісно пов'язане з аналізом автосемантичності / синсемантичності лексичних одиниць. Автосемантія – це здатність мовної одиниці виражати значення (для слова) самостійно, незалежно від інших лексичних